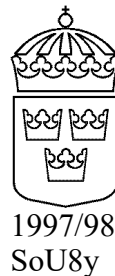

Socialutskottets yttrande

1997/98:SoU8y

Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1998 beslutat bereda socialutskottet tillfälle att yttra sig över 1998 års ekonomiska vårproposition (1997/98:150) i vad avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 jämte de motioner som kan komma att väckas i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet behandlar i yttrandet förslaget till tilläggsbudget för budgetåret 1998 såvitt avser utgiftsområde 9 samt motionerna Fi18 (c) yrkande 26, Fi19 (fp) yrkande 21 och Fi49 (m).

(Utskottet redovisar i yttrande 1997/98:SoU7y sina ställningstaganden till den ekonomiska vårpropositionen i övrigt.)

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

B 10 Bidrag till äldrebostäder m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt reservationsanslag B 10 *Bidrag till äldrebo- städer m.m.* uppgående till 250 miljoner kronor anvisas för 1998. Något anslag för detta ändamål finns alltså inte uppfört i statsbudgeten för inneva- rande år.

Äldrereformen medförde enligt regeringen kraftigt ökade behov av goda och funktionella bostäder och lokaler avsedda för äldre. En del av dessa behov har kunnat tillgodoses genom de omfattande ny- och ombyggnationer av äldreboendet som har ägt rum i kommunerna under senare år, till en del finansierat med statliga stimulansmedel.

På många sätt är dock behovet fortsatt stort av nya och ombyggda bostäder för äldre, och i många kommuner pågår också en utbyggnad. För att bl.a. säkerställa att nödvändiga nya projekt inte skjuts på framtiden har regeringen i propositionen Bostadspolitik för hållbar utveckling (prop. 1997/98:119) aviserat att en ram på motsvarande 400 miljoner kronor skall avsättas för ett tillfälligt statligt byggstöd för äldrebo- städer m.m. i kommunerna under åren 1998 och 1999. Regeringen behandlar denna fråga i propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) som regeringen beslutat

i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen. Åtgärden medför ökade förutsättningar för kommunerna att uppfylla de nationella mål för äldrepolitiken som bl.a. innebär att äldre skall ha möjlighet att vid behov kunna flytta till en särskild boendeform.

Medlen skall kunna användas för ny- och ombyggnad samt förbättringar av dels bostäder i särskilda boendeformer, dels sådana lokaler i anslutning till det särskilda boendet som skall användas som möteslokaler, samlingslokaler etc. för äldre. För år 1998 föreslår regeringen att 250 miljoner kronor anvisas under ett nytt reservationsanslag. Medlen föreslås disponeras av Boverket i enlighet med en förordning som regeringen senare meddelar. Återstående medelsbehov har beaktats i ramarna för utgiftsområde 9 fr.o.m. 1999.

Motionerna

I *motion Fi18 av Olof Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag i tilläggsbudgeten till nytt reservationsanslag B 10 Bidrag till äldrebostäder (*yrkande 26*). Motionärerna har yrkat avslag på yrkandet i den bostadspolitiska propositionen att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för byggande av äldrebostäder. De yrkar följaktligen avslag på förslaget till tilläggsbudget för ändamålet. En stark invändning mot förslaget om tillfälligt investeringsbidrag är att det måste betecknas som ett rent byggstöd och att kommuner som står i begrepp och är i behov av att bygga äldrebostäder gynnas på bekostnad av andra kommuner som förlagt sina bygginvesteringar till andra tillfällen. Motionärerna föreslår att hela det utökade bidraget till kommunsektorn skall fördelas enligt allmänna principer under anslaget A 1 under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

I *motion Fi19 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* avstyrks också regeringens förslag att inrätta ett nytt reservationsanslag B 10 Bidrag till äldrebostäder (*yrkande 21*). Motionärerna anser i stället att av de av regeringen extra anslagna fyra miljarderna 500 miljoner kronor skall tas till utbyggnad av eget rum.

Socialutskottets bedömning

Utskottet instämmer i regeringens förslag om ett nytt reservationsanslag B 10 Bidrag till äldrebostäder m.m. uppgående till 250 miljoner kronor för år 1998 för att säkerställa att nödvändiga nya projekt inte skjuts på framtiden. Medlen skall kunna användas för ny- och ombyggnad samt förbättringar av dels bostäder i särskilda boendeformer, dels sådana lokaler i anslutning till det särskilda boendet som skall användas som möteslokaler, samlingslokaler etc. för äldre. Medlen föreslås disponeras av Boverket i enlighet med en förordning, som regeringen avser att meddela. Utskottet anser att motionerna Fi18 (c) yrkande 26 och Fi19 (fp) yrkande 21 om avslag på propositionen i denna del bör avstyrkas.

Propositionen

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns under C 5 Statens institutionsstyrelse uppfört ett ramanslag på 503 986 000 kr. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 4 300 000 kr. Finansiering sker genom att anslaget D 1 Kriminalvården under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas med motsvarande belopp.

I propositionen Vissa reformer av påföljdssystemet (prop. 1997/98:96) framhåller regeringen att det är mycket otillfredsställande att ungdomar under 18 år placeras i fängelse när de begått allvarliga brott, eftersom fängelse är en olämplig miljö för barn och ungdomar. Därför är det angeläget att det tillskapas en alternativ form av frihetsberövande som gör det möjligt att hålla de yngsta lagöverträdarna utanför fängelserna. Regeringen föreslår således att en ny frihetsberövande påföljd skall införas, sluten ungdomsvård. Ansvaret för verkställigheten av vården bör tillfalla Statens institutionsstyrelse (SiS). Institutionsstyrelsen har sedan den 1 april 1994 ansvaret för planeringen och driften av de särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Mot denna bakgrund måste Statens institutionsstyrelse anses ha goda möjligheter att inom sin organisation kunna ta hand om de unga lagöverträdare som kan komma i fråga för ett frihetsberövande. Under 1998 måste Institutionsstyrelsen göra vissa investeringar, utbilda personal och vidta andra förberedande åtgärder för att kunna starta verksamheten 1999. Medelsbehovet beräknas till 4,3 miljoner kronor för dessa insatser.

Motionen

I motion Fi49 av Gun Hellsvik m.fl. (m) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att föra över 4 300 000 kr från utgiftsområde 4 anslag D 1 Kriminalvården till utgiftsområde 9 anslag C 5 Statens institutionsstyrelse. Motionärerna påpekar att de i en motion med anledning av proposition 1997/98:96 Vissa reformer av påföljdssystemet förordat en annan utformning av påföljdssystemet för unga lagöverträdare. Bl.a. föreslår de att det fåtal personer under 18 år som begår så pass allvarliga brott att en frihetsberövande påföljd inte kan undvikas skall kunna dömas till ungdomsstraff. Regeringens förslag till sluten ungdomsvård påminner visserligen om deras sedan länge framförda förslag men skiljer sig från regeringens på en central punkt. Motionärerna anser till skillnad från regeringen att reaktioner på brott främst är en uppgift för rättsväsendet. Den nya, alternativa påföljden ungdomsstraff skall därför verkställas på för unga särskilt anpassade kriminalvårdshem, alternativt på särskilda ungdomsavdelningar inom anstalterna. Det väsentliga är att verkställigheten sker i kriminalvårdens regi.

Motionärernas förslag innebär att den utveckling som redan har skett inom kriminalvården vad gäller tillskapandet av särskilda ungdomsavdelningar skall utvecklas vidare. En utveckling i enlighet med förslaget ställer ökade krav på kriminalvården. Högre krav måste t.ex. kunna ställas på personaltät-

het och specialistkompetens samt på de insatser som skall tillgodose de olika behov av utbildning och återanpassning till ett laglydigt liv som kan finnas hos unga lagöverträdare i åldern 15–17 år.

Mot denna bakgrund avvisar motionärerna regeringens förslag att överföra 4 300 000 kr från kriminalvården till SiS.

Socialutskottets bedömning

Utskottet har i yttrande 1997/98:SoU6y till justitieutskottet ställt sig bakom regeringens förslag i proposition 1997/98:96 Vissa reformer av påföljdssystemet om införande av en ny frihetsberövande påföljd, sluten ungdomsvård, för brott som någon begått före 18 år. Påföljden, som avser att ersätta fängelsestraffet för unga lagöverträdare, skall vara tidsbestämd och verkställas av Statens institutionsstyrelse. Utskottet har i yttrandet ansett att en motion (m) om ett nytt påföljdssystem med samma innehåll som i motion 1997/98:Fi49 (m) bör avstyrkas. Ärendet bereds fortfarande av justitieutskottet.

Socialutskottet, som vidhåller denna inställning, tillstyrker förslaget i propositionen att i statsbudgeten för innevarande budgetår öka ramanslaget C 5 Statens institutionsstyrelse med 4 300 000 kr och samtidigt minska anslaget D 1 Kriminalvården under utgiftsområde 4 med motsvarande belopp.

Stockholm den 12 maj 1998

På socialutskottets vägnar

Sten Svensson

I beslutet har deltagit: Sten Svensson (m), Ingrid Andersson (s), Rinaldo Karlsson (s), Hans Karlsson (s), Christina Pettersson (s), Liselotte Wågö (m), Marianne Jönsson (s), Roland Larsson (c), Conny Öhman (s), Leif Carlson (m), Barbro Westerholm (fp), Mariann Ytterberg (s), Christin Nilsson (s), Birgitta Wichne (m), Thomas Julin (mp), Chatrine Pålsson (kd) och Ingrid Burman (v).

Avvikande meningar

1. Bidrag till äldreboende m.m.

Sten Svensson (m), Liselotte Wågö (m), Roland Larsson (c), Leif Carlson (m), Barbro Westerholm (fp) och Birgitta Wichne (m) anser att utskottets bedömning under Bidrag till äldreboende m.m. bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag om ett nytt reservationsanslag B 10 Bidrag till äldreboende under utgiftsområde 9. Erforder-

2. Statens institutionsstyrelse

Sten Svensson, Liselotte Wågö, Leif Carlson och Birgitta Wichne (alla m) anser att utskottets bedömning under Statens institutionsstyrelse bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag att föra över 4 300 000 kr från utgiftsområde 4 anslag D 1 Kriminalvården till utgiftsområde 9 anslag C 5 Statens institutionsstyrelse. Utskottet förordar en annan utformning av påföljdssystemet för unga lagöverträdare, bl.a. att det fåtal personer under 18 år som begår så pass allvarliga brott att en frihetsberövande påföljd inte kan undvikas skall kunna dömas till ungdomsstraff. Regeringens förslag till slutna ungdomsvård påminner visserligen om utskottets förslag men skiljer sig från regeringens på en central punkt. Utskottet anser till skillnad från regeringens att reaktioner på brott främst är en uppgift för rättsväsendet. Den nya, alternativa påföljden ungdomsstraff skall därför verkställas på för unga särskilt anpassade kriminalvårdshem, alternativt på särskilda ungdomsavdelningar inom anstalterna. Det väsentliga är att verkställigheten sker i kriminalvårdens regi.

Utskottets förslag innebär att den utveckling som redan har skett inom kriminalvården vad gäller tillskapandet av särskilda ungdomsavdelningar skall utvecklas vidare. En utveckling i enlighet med förslaget ställer ökade krav på kriminalvården. Högre krav måste t.ex. kunna ställas på personaltätet och specialistkompetens samt på de insatser som skall tillgodose de olika behov av utbildning och återanpassning till ett laglydigt liv som kan finnas hos unga lagöverträdare i åldern 15–17 år.

Mot denna bakgrund avvisar utskottet regeringens förslag att föra över 4 300 000 kr från kriminalvården till SiS.